

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

**ДМИТРИЄВ ІЛЛЯ АНДРІЙОВИЧ
ЛИСЕНКО АЛІНА ОЛЕКСАНДРІВНА
ДЕДІЛОВА ТЕТЯНА ВІКТОРІВНА**

**УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ ПІДПРИЄМСТВ
ДОРОЖНЬОГО ГОСПОДАРСТВА**

Монографія

Харків – 2015

УДК 338.512:69.003
ББК 65.37

*Рекомендовано до видання рішенням вченої ради Харківського
національного автомобільно-дорожнього університету
(протокол №10 від 30.01.2015р.)*

Рецензенти: **Гриньова Валентина Миколаївна** – завідувач кафедри менеджменту, д-р екон. наук, професор, Харківський національний економічний університет ім. Семена Кузнеця
Міщенко Володимир Акимович – завідувач кафедри фінансів, д-р екон. наук, професор, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»
Горовий Дмитро Анатолійович – завідувач кафедри міжнародної економіки, д-р екон. наук, професор, Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Дмитрієв І.А., Лисенко А.О., Деділова Т.В. Управління витратами підприємств дорожнього господарства: Монографія – Х.: ХНАДУ, 2015. – 156с.

ISBN 978-966-303-555-0

Проведено теоретичний аналіз сутності та змісту витрат як економічної категорії, досліджено науково-теоретичні підходи до їх управління. Визначено теоретико-методичний підхід до формування ефективної системи управління витратами підприємств дорожнього господарства. Досліджено методичне забезпечення управління витратами на підприємствах дорожнього господарства та розроблено алгоритм методики управління річними витратами на експлуатаційне утримання автомобільних доріг загального користування.

ЗМІСТ

Вступ	4
Розділ 1. Теоретичні основи управління витратами на підприємствах дорожнього господарства	6
1.1. Визначення сутності та змісту витрат підприємства	6
1.2. Науково-теоретичні підходи до управління витратами підприємства	16
1.3. Формування ефективної системи управління витратами на підприємствах дорожнього господарства	37
1.4. Місце та роль управління витратами в загальній системі управління розвитком підприємств дорожнього господарства	53
Розділ 2. Аналіз методичного забезпечення управління витратами на підприємствах дорожнього господарства	76
2.1. Оцінювання стану розвитку дорожньої мережі України як функція методичного забезпечення управління витратами	76
2.2. Методичні підходи до визначення витрат на експлуатаційне утримання автомобільних доріг загального користування	100
2.3. Розробка основних положень методики управління річними витратами на експлуатаційне утримання автомобільних доріг загального користування	118
Висновки	136
Література	138

ВСТУП

Основною характеристикою єдиного народногосподарського комплексу України в сучасних умовах функціонування є ступінь розвитку його базисних галузей промисловості, зокрема будівництва, транспорту та зв'язку, які формують ефективну інфраструктуру матеріального виробництва в державі й забезпечують стратегічний вектор її розвитку в цілому. Розробка стратегічних планів розвитку дорожнього господарства як складової дорожньо-транспортного комплексу базується на загальнонаукових принципах планування (системності; довгостроковості; безперервності; комплексності; оптимальності), відповідно до яких Державна служба автомобільних доріг України Укравтодор розробляє відповідні програми і концепції діяльності й розвитку автомобільних доріг.

Вітчизняний дорожньо-транспортний комплекс включає усі види транспорту й відповідні до них транспортно-експедиційні роботи і послуги, а також дорожнє господарство, до складу якого входять підприємства і організації з будівництва й експлуатації автомобільних доріг. Саме ці підприємства підтримують на належному рівні стан дорожньої мережі за регіонами та областями України.

Залучення додаткових джерел фінансування діяльності підприємств дорожнього господарства й посилення контролю за ефективним використанням наявних у них коштів, спрямованих на будівництво, реконструкцію, ремонт та експлуатаційне утримання автомобільних доріг, потребує прийняття прогресивних управлінських рішень щодо збільшення прибутку таких підприємств на засадах управління витратами. Виявлення прихованих резервів зростання прибутку здійснюється в декількох напрямках, зокрема, під час регулювання процесу утворення витрат на всіх стадіях виробничого циклу, а також при формуванні ефективної системи управління витратами, виходячи з їхньої структури і зміни в часі. Коло вирішення означених питань зумовлює необхідність пошуку нових напрямів підвищення ефективності використання всіх видів ресурсів підприємств дорожнього господарства на основі застосування сучасного теоретичного апарату та методичного інструментарію управління витратами.

Розгляду економічної сутності витрат як базової економічної категорії присвячено досить багато наукових праць зарубіжних учених, зокрема: Г. Фанделя, П. Хейне, О. Шмаленбаха, Б. Естрема,

У. Ульсона, Р. Ленквіста, К. Макконелла, С. Брю, Р. Мюллендорфа, М. Карренбауера, К. Друрі, Дж. Шанка, В. Говиндараджана та ін. Активний розвиток положень теорії управління витратами знайшов відображення в роботах провідних українських науковців: І.О. Бланка, Ю.М. Великого, І.Є. Давидовича, О.Д. Данилюка, В.Л. Диканя, С.І. Дробязко, Л.Г. Мельника, О.О. Орлова, Ю.С. Погорелова, А.М. Поддєрьогіна, Ю.С. Цал-Цалка, М.Г. Чумаченка, А.І. Яковлева та інших. Більшість робіт присвячено теоретичним і практичним питанням сутності витрат, їх класифікації та розробці рекомендацій щодо зниження останніх.

Методологічні основи та практичні аспекти управління витратами підприємств дорожнього господарства як відособленої специфічної сфери промислового та цивільного будівництва наведено в роботах вітчизняних наукових шкіл під керівництвом Р.Б. Тяна, В.Г. Шинкаренка, О.С. Іванілова, С.А. Ушацького.

Аналіз практичного досвіду функціонування вітчизняних підприємств дорожнього господарства вказує на недосконалість методичних підходів до встановлення основних правил проведення управлінської процедури стосовно витрат з експлуатаційного утримання автомобільних доріг загального користування.

ВИСНОВКИ

У монографії запропоновано перспективне вирішення наукових завдань щодо управління витратами підприємств дорожнього господарства, зокрема, витратами на експлуатаційне утримання автомобільних доріг загального користування. Зміст основних висновків зводиться до такого.

Узагальнення теоретичних положень управління витратами на підприємствах дорожнього господарства як структурно-змістовного аспекту управлінської діяльності має вираження у вигляді певної динамічної системи взаємозалежних цілісних елементів, об'єднаних спільною метою оптимізації витрат при будівництві та експлуатації автомобільних доріг. Аналіз сутності та змісту витрат підприємства свідчить про об'єктивну необхідність їх розмежування за окремими видами відповідно до якісних характеристик та з урахуванням їхньої належності до певних науково-теоретичних підходів до управління.

Класифікація витрат підприємства на основі встановлення їх класифікаційних ознак у поєднанні з науково-теоретичними підходами до управління надає комплексне уявлення щодо основних властивостей витрат в межах графічної шкали оцінок таких підходів, а також створює необхідні умови для аналізу витрат як об'єкту управління.

Удосконалення системи управління витратами підприємств дорожнього господарства можливе шляхом побудови просторово-матричної структури структурно-функціональної підсистеми за цільовою, функціональною та забезпечуючою складовими, до яких відповідно належать: цільові настанови щодо управління витратами; оперативне управління виробництвом; управління фінансово-економічною діяльністю; управління персоналом; фінансове, технічне, організаційно-економічне, нормативне, інформаційне забезпечення тощо.

Визначення теоретико-методичного підходу до формування ефективної системи управління витратами підприємств дорожнього господарства дозволяє розробити механізм, структурований за рівнем методології, теоретичним рівнем, цілями, науково-методичним інструментарієм, забезпеченням та реалізацією. Функціонування системи передбачає реалізацію дієвих економіко-математичних моделей у складі методики управління річними витратами на експлуатаційне утримання автомобільних доріг загального користування.

Алгоритм реалізації методики управління річними витратами на експлуатаційне утримання автомобільних доріг загального користування за циклом PDCA забезпечує відповідність тривалості циклів фінансової звітності підприємства циклу планування його господарської діяльності терміном на один рік. Побудова моделей управління витратами на експлуатаційне утримання автомобільних доріг загального користування відбувається відповідно до обраної класифікаційної ознаки в межах означеної методики і передбачає використання сучасних економіко-математичних методів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Стратегічні напрями розвитку транспортної галузі України у післякризовий період / [за ред. Я.А. Жаліла]. – К. : НІСД, 2011. – 48 с.
2. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції реформування системи державного управління автомобільними дорогами загального користування» № 1096-р від 20 серпня 2008 р. [Електронний ресурс] / Матеріали офіційного сайту «Законодавство України». – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1096-2008-p/ed20110803>
3. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Деякі питання реформування системи державного управління автомобільними дорогами загального користування» № 739-р. від 3 серпня 2011 р. / Матеріали офіційного сайту «Законодавство України» / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/739-2011-p>.
4. Програма діяльності та розвитку дорожнього господарства України на 2002–2010 роки. – К. : Укравтодор, 2001. – 18 с.
5. Концепція розвитку транспортно-дорожнього комплексу України на середньостроковий період та до 2020 року [Електронний ресурс] / Матеріали офіційного сайту Міністерства інфраструктури України. – Режим доступу : <http://mtu.gov.ua>
6. Фандель Г. Теорія виробництва і витрат / Фандель Г.; [пер. з нім. під керів. і наук. ред. М.Г. Грещака]. – К. : Таксон, 2000. – 520 с.
7. Хейне П. Экономический образ мышления / Хейне П.; [пер. с англ.]. – [5-е изд.]. – М. : Новости, 1991. – 704 с.
8. Schmalenbach E. Dynamische Bilanz / Schmalenbach E. – [4 Aufl.]. – Leipzig, 1926. – S. 115.
9. Ульсон У. Экономика предприятия. Методическое руководство и основные понятия / Ульсон У., Ленквист Р., Естрем Б.; [пер. с англ.]. – М. : Дидакт. Екон., 1994. – 163 с.
10. Макконелл К.Р. Экономикс: принципы, проблемы и политика : учеб. / К.Р. Макконелл, С.Л. Брю; [пер. с 14-го англ. изд.]. – М. : ИНФРА-М, 2003 – 983 с.
11. Мюллендорф Р. Производственный учет. Снижение и контроль издержек. Обеспечение их рациональной структуры / Р. Мюллендорф, М. Карренбауер; [пер. с нем.]. – М. : ФБК Пресс, 1996. – 260 с.

12. Друри К. Введение в управленческий и производственный учет / Друри К.; [пер. с англ. под ред. С.А. Табьялиной]. – М. : Аудит, 1998. – 774 с.
13. Шанк Дж. Стратегическое управление издержками / Дж. Шанк, В. Говиндараджан. – СПб. : Изд-во «Бизнес-Микро», 1999. – 342 с.
14. Абалкин Л.И. Политическая экономия и экономическая политика / Абалкин Л.И. – М. : Мысль, 1970. – 360 с.
15. Безруких П.С. Состав и учёт издержек производства и обращения / Безруких П.С. – М. : ЗАО «ФБК-ПРЕСС», 1996. – 224 с.
16. Бланк И.А. Управление прибылью / Бланк И.А. – К. : Ника-центр, 1998. – 544 с.
17. Баканов М.И. Теория экономического анализа / М.И. Баканов, А.Д. Шеремет. – М. : Финансы и статистика, 1993. – 288 с.
18. Великий Ю.М. Управління витратами підприємства: монограф. / Великий Ю.М., Прохорова В.В., Сабліна Н.В. – Х. : ВД «ІНЖЕК», 2009. – 192 с.
19. Горфинкель В.Я. Экономика предприятия / Горфинкель В.Я. – М. : Издательство : Юнити-Дана, 2007. – 336 с.
20. Данилюк О.Д. Теорія і практика процесно-орієнтованого управління витратами / О.Д. Данилюк, В.П. Лещій. – Івано-Франківськ : Місто НВ, 2002. – 248 с.
21. Давидович І.Є. Управління витратами / Давидович І.Є. – Тернопіль : Економічна думка. – 2004. – 228 с.
22. Котляров С.А. Управление затратами : учеб. пособ / Котляров С.А. – СПб : Питер, 2001. – 160 с.
23. Николаева С.А. Особенности учета затрат в условиях рынка : Система «директ-костинг» / Николаева С.А. – М. : Финансы и статистика, 1993. – 187 с.
24. Орлов О. Гибкое управление затратами и прибылью (маржинальный подход) / О. Орлов // Економіст. – 2009. – № 2 (лютий). – С. 24–28.
25. Управління затратами підприємства : монограф. / [Козаченко Г.В., Погорелов Ю.С., Хлапьянов Л.Ю., Макухін Г.А.]. – К. : Лібра, 2007. – 320 с.
26. Фінанси підприємств : підруч. / [А.М. Поддєрьогін, М.Д. Білик, Л.Д. Буряк та ін.; за ред. А.М. Поддєрьогіна]. – [5-те вид.]. – К. : КНЕУ, 2005. – 546 с.
27. Цал-Цалко Ю.С. Витрати підприємства : навч. посіб. / Цал-Цалко Ю.С. – К. : ЦУЛ, 2003. – 656 с.

28. Дробязко С.І. Основні характерні риси сучасних методів управління витратами / С.І. Дробязко // «Бюлетень Міжнародного Нобелівського економічного форуму» : наук. видання. – Дніпропетровськ. – 2012. – № 1 (5). – Том 2. – С. 107-115.

29. А.И. Яковлев Совершенствование управления затратами жизненного цикла техники / А.И. Яковлев, Л.П. Бессонов, А.Л. Видинева // Науч.-техн. прогресс и повышение эффективности использования производственного и науч. потенциала в машиностроении : сб. статей. – Х., 1990. – Ч. 2. – С. 40–41.

30. Універсальний словник-енциклопедія / Словопедія [Електроний ресурс]. – Режим доступу: <http://slovoopedia.org.ua/32/53394/30315.html>

31. Турило А.М. Управління витратами підприємства: навч. посіб. / Турило А.М., Кравчук Ю.Б., Турило А.А. – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – 120 с.

32. Заруднев А.И. Управление затратами хозяйствующего субъекта : стратегический аспект : дис. канд. экон. наук : 08.00.05. / Алексей Иванович Заруднев. – М., 2003. – 185 с.

33. Крушельницька О.В. Управління матеріальними ресурсами : навч. посіб. / Крушельницька О.В. – К. : Кондор, 2003. – 162 с.

34. Юровский Б. Себестоимость продукции : планирование, учет, анализ. Методические рекомендации по калькулированию себестоимости, основанные на требованиях стандартов бухгалтерского учета / Юровский Б. – Х. : Центр Консульт, 2003. – 208 с.

35. Ковтун С. Управління затратами / Ковтун С., Ткачук Н., Савлук С. – Х. : Фактор, 2007. – 272 с.

36. Дикань В.Л. Мінімізація витрат виробництва в умовах перехідної економіки / В. Л. Дикань, О.О. Калініченко. – Х. : Гриф, 2000. – 80 с.

37. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський облік у зарубіжних країнах : навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл. спец. 7.050106 «Облік і аудит»] / Ф.Ф. Бутинець, Л.Л. Горецька. – Житомир : ПП «Рута», 2002. – 544с.

38. Райзберг Б.А. Современный экономический словарь / Райзберг Б.А., Лозовский Л.Ш., Стародубцева Е.Б. – М. : Инфра-М, 2008. – 512 с.

39. Атамас П.Й. Управлінський облік : навч. посіб. / Атамас П.Й. – К. : Центр начальної літератури, 2006. – 440 с.

40. Голов С.Ф. Управлінський облік : підруч. / Голов С.Ф. – К. : Лібра, 2003. – 703 с.

41. Управління витратами : навч. посіб. / [Грещак М.Г., Гордієнко В.М., Коцюба О.С. та ін.]; за ред. М.Г. Грещака. – К. : КНЕУ, 2008. – 264 с.

42. Шаповалова С.М. Основні властивості затрат підприємства / С.М. Шаповалова // Актуальні проблеми економіки. – 2008. – № 2(80). – С. 144–147.

43. Мельник Л.Г. Економіка підприємства : навч. посіб. / Л.Г.Мельник, О.І.Корінцева. – Суми : ВТД Університетська книга, 2004. – 412с.

44. Управление производственными затратами в промышленности / Р.Я. Вакуленко, Е.Ю. Степанова, А.В. Чернова, В.В. Шумилин. – М. : Машиностроение, 2000. – 165 с.

45. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» [Чинний від 2000-01-19 зі змінами і доповненнями], [Електронний ресурс] // Податки та бухгалтерський облік. Інформаційно-аналітична газета. – Режим доступу : <http://www.nibu.factor.ua/ukr/info/instrbuh/>

46. Экономика. Толковый словарь / [пер. с англ., общ. ред. И.М. Осадчая]. – М. : «ИНФРА-М», 2000. – 840 с.

47. Гаценко О.П. Управлінський облік : навч. посіб. [для дистанційного навчання] / Гаценко О.П.; [за наук. ред. Ю.В. Ніколенка]. – К. : Університет «Україна», 2008. – 359 с.

48. Строительный словарь / Словари и энциклопедии на Академике [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://dic.academic.ru/dic.nsf/stroitel/>

49. Фінансовий менеджмент : підруч. / [під ред. А.М.Поддєрьогіна]. – К. : КНЕУ, 2005. – 535с.

50. Скрипник М.І. Особливості калькулювання собівартості продукції з використанням «директ-костингу» [Електронний ресурс] / Скрипник М.І. / Матеріали сайту Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського / Наукова періодика України. – Режим доступу : <http://www.nbuv.gov.ua/portal/>

51. Звенячкіна В.Ю. Особливості підходів до управління витратами на промислових підприємствах / В.Ю. Звенячкіна // Наукові праці ДонНТУ. Серія : економічна. – 2007. – Випуск 33–2.– С. 44–49.

52. Хотинская Г.И. Концептуальные основы управления затратами / Г.И. Хотинская // Менеджмент в России и за рубежом. – 2002. – № 4. – С. 23–30.

53. Савчук В.П. Стратегическое управление издержками [Электронный ресурс] / Материалы сайта «Management.Com.Ua» / Савчук В.П. – Режим доступа : <http://www.management.com.ua>

54. Расчёт себестоимости по видам деятельности [Электронный ресурс] / Материалы сайта «Википедия – свободная энциклопедия». – Режим доступа : <http://ru.wikipedia.org/wiki/>

Расчёт себестоимости по видам деят.

55. Бабич Л.Н. Управление формированием затрат по центрам возникновения и центрам ответственности [Электронный ресурс] / Сборник трудов Одесского политехнического университета / Бабич Л.Н. – Режим доступа : http://storage.library.opu.ua/online/periodic/opu_2000_3/7_18.htm

56. Центры ответственности как объект управленческого контроля [Электронный ресурс] / Материалы сайта Osvitaplaza. – Режим доступа : http://www.osvitaplaza.in.ua/publ/upravlinnja_vitratami/centry_otvetstvennosti_kak_obekt_upravlencheskogo_kontrolja_zatrat/158-1-0-8995

57. Личук Н. Методи обліку витрат : «стандарт-кост» та нормативний метод, проблеми їх застосування [Електронний ресурс] / Н. Личук // Матеріали Всеукраїнської студентської інтернет-конференції 21-22.05.2009 «Розвиток теорії і методики обліку, аналізу та аудиту». – Режим доступу : <http://conf-cv.at.ua/forum/19-84-1>

58. Врублевский Н.Д. Управленческий учет издержек производства и себестоимости продукции в отраслях экономики : учеб. пособ. / Врублевский Н.Д. – М. : Изд-во «Бухгалтерский учет», 2004. – 376 с.

59. Учет затрат, калькулирование и бюджетирование в отдельных отраслях производственной сферы : учеб.-метод. пособ. / Л.В. Попова, И.А. Маслова, С.А. Алимов, М.М. Коростелкин. – М. : Дело и сервис, 2007. – 448 с.

60. Назарчук Т.В. Аналіз зарубіжних та вітчизняних методів розподілу непрямих витрат у формуванні собівартості продукції / Т.В. Назарчук // Вісник Технологічного університету Поділля. Економічні науки. – 2004. – № 3. – Ч. 2. – С. 105–109.

61. Назарчук Т.В. Генезис та еволюція поглядів у визначенні витрат виробництва // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. – 2005. – № 3. – Т. 1. – С. 156–160.

62. Трубочкина М.И. Управление затратами предприятия / Трубочкина М.И. – М. : ИНФРА-М, 2006. – 218 с.

63. Котляров С.А. Управление затратами / Котляров С.А. – СПб : Питер, 2001. – 160с.

64. Грещак М.Г. Управління витратами : навч.-метод. посіб. [для самот. вивч. дисц.] / М.Г. Грещак, О.С. Коцюба. – К. : КНЕУ, 2002. – 131 с.
65. Череп А.В. Управління витратами суб'єктів господарювання : монограф. / Череп А.В. – Х. : ВД «ІНЖЕК», 2006. – Ч. 1. – 366 с.
66. Череп А.В. Управління собівартістю: монограф. / Череп А.В. – Х. : ВД «ІНЖЕК», 2005. – 376 с.
67. Чигасов С.Г. Управління затратами підприємства. навч. посіб. / Чигасов С.Г. – Ірпінь : Нац. академ ДЕС. України, 2006. – 130 с.
68. Вахрушина М.А. Бухгалтерский управленческий учет : учеб. для вузов. / Вахрушина М.А. – [2-е изд.]. – М. : ИКФ Омега-Л; Высш. шк., 2002. – 528 с.
69. Преимущества и недостатки бюджетирования [Электронный ресурс] / Теория и практика управленческого учета / Статьи. – Режим доступа : <http://gaar.ru/articles/77064/>
70. Ерижев М.К. Развитие методов управления затратами, учёта и калькулирования себестоимости / М.К. Ерижев // Менеджмент в России и за рубежом. – 2007. – № 6. – С.25–32.
71. Лисенко А.О. Управління витратами підприємств дорожньої галузі / А.О. Лисенко // Проблеми та перспективи розвитку підприємств в умовах світової економічної інтеграції : III між народ. наук.-практ. конф., 24–25 лист. 2011 р. : тези доп. – Х. : ХНУБА, 2011. – Ч. 2. – 137 с. – С. 41–42.
72. Коротков Э.М. Исследование систем управления: учебн. / Коротков Э.М. – М. : ДеКА, 2003. – 288 с.
73. Замойська О. Удосконалення системи управління витратами [Електронний ресурс] / О. Замойська // Сучасний стан, ретроспективи та перспективи розвитку економічної системи України : всеукр. студ. інтернет-конф., 04 трав. 2011. – Режим доступу : <http://conf-cv.at.ua/forum/57-528-1>
74. Основні напрямки розвитку автомобільних доріг загального користування на 2007-2011 рр. [Електронний ресурс]: Матеріали доповіді заступника голови Державної служби автомобільних доріг України Прусенка Є.Д. / Укравтодор. – Режим доступу: <http://www.ukravtodor.gov.ua/>
75. Горемыкин В.А. Экономическая стратегия предприятия / В.А. Горемыкин, О.А. Богомолов. – М.: «Филинь», Рилант, 2001. – 506 с.
76. Гапоненко А.Л., Стратегическое управление / А.Л. Гапоненко, А.П. Панкрухин. – М.: Омега-Л, 2004. – 472 с.

77. Новик И. Стратегическое управление развитием предприятия. Развитие и системы / Новик И. // Системные аспекты концепции развития. – М.: ВНИИСИ, 1985. – С.14-22.

78. Путятин Ю.А. Финансовые механизмы стратегического управления развитием предприятия / Путятин Ю.А., Пушкарь А.И., Тридед А.Н. – Х.: Основа, 1999. – 488 с.

79. Акофф Р. Планирование будущего корпорации / Рассел Акофф; пер. с англ. / под ред. В.И Данилова-Данильяна. – М.: Прогресс, 1985. – 327 с.

80. Карлофф Б. Деловая стратегия: Концепция, содержание, символы / Карлофф Б.; пер. с англ. / под ред. В.А. Приписнова. – М.: Экономика, 1991. – 239 с.

81. Бурмака М.М. Управління розвитком підприємства (на прикладі підприємств будівельної галузі): [монографія] / М.М. Бурмака, Т.М. Бурмака. – Харків: ХНАДУ, 2011. – 204 с.

82. Немцов В.Д. Стратегічний менеджмент / В.Д. Немцов, Л.Є. Довгань. – К.:УВПК Ексоб, 2001. – 560 с.

83. Ансофф И. Новая корпоративная стратегия / Игорь Ансофф; пер. с англ. С. Жильцова – СПб.: Питер, 1999. – 416с.

84. Портер М. Конкурентная стратегия: Методика анализа отраслей и конкурентов / Майкл Е. Портер; пер. с англ. – [2-е изд.]. – М.:Альпина Бизнес Букс, 2006. – 454с.

85. Отенко І.П. Управління конкурентними перевагами підприємства / І.П. Отенко. – Х.: ХНЕУ, 2005. – 212 с.

86. Бидик А.Г. Визначення стратегічного потенціалу конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств / А.Г. Бидик // Економіка АПК. – 2002. - №4. – С. 105-110.

87. Ткаченко А.М. Алгоритм впровадження методики оцінки стратегічного потенціалу будівельного підприємства / А.М. Ткаченко. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/17_AND_2010/Economics/68902.doc.htm

88. Кібук Т.М. Стратегічний потенціал підприємства та його види / Т.М. Кібук [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/18_NiIN_2007/Economics/23135.doc.htm

89. Богацька Н.М. Стратегічний потенціал підприємства / Н.М. Богацька, Д. Ковальчук [Електронний ресурс]. – Режим доступу:http://www.rusnauka.com/33_DWS_2010/33_DWS_2010/Economics/73229.doc.htm

90. Інформаційне повідомлення Державного агентства Автомобільних доріг України «Укравтодор» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukravtodor.gov.ua/clients/ukrautodor.nsf>

91. Головченко Д. Стан автомобільних доріг України і шляхи його покращення [Електронний ресурс] / Д. Головченко // Економіка. – 2013. – № 2(122). – Режим доступу : <http://www.archive.nbuiv.gov.ua>

92. Споруди транспорту. Автомобільні дороги : ДБН В.2.3 – 4 – 2000. – [Чинний від 2000-07-01]. – К. : Державний комітет будівництва, архітектури та житлової політики України, 2000. – 114 с. – (Державні будівельні норми України).

93. Через ДТП економіка України втрачає 9 млрд доларів на рік [Електронний ресурс] / Матеріали електронної газети «Ukranews» / Новини. – Режим доступу : <http://ukranews.com/uk/news/events/2010/11/18/31579>

94. The World Factbook [Electronic resource] / The Central Intelligence Agency – Mode of access : <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/rankorder/2085rank.html>

95. Ходикіна І.Ю. Сучасний стан транспортних комунікацій та забезпеченість автомобільними дорогами країни / І.Ю. Ходикіна, О.І. Шевчук, Я.В. Шевчук // Зб. наук.-техн. праць. Науковий вісник НЛТУ України. – 2011. – Вип. 21.6. – С. 318–326.

96. О.Ковальчик. Системний підхід до функціонування та техніко-економічної оцінки автодорожнього комплексу / О. Ковальчик // Галицький економічний вісник. – 2010. – № 3(28). – С.86–92.

97. Танклевська Н.С. Сучасні проблеми розвитку транспортного сектору України / Н.С. Танклевська, Т.А. Чернявська // Облік і фінанси АПК. – 2011. – № 3. – С. 156–159.

98. Гудима Р.Р. Проблемні аспекти розвитку транспортної інфраструктури України / Р.Р. Гудима // Проблеми і перспективи розвитку національної економіки в умовах євроінтеграції та світової фінансово-економічної кризи. – Чернівці, 2009. – С.238–239.

99. Демішкан В.Ф. Рік напруженої праці та вагомих здобутків. Підсумки роботи дорожньої галузі у 2011 році / В.Ф. Демішкан // Дорожня галузь України. – 2012. – № 1. – С. 8–13.

100. Інформація щодо загальних підсумків діяльності будівельної галузі за 2010 рік [Електронний ресурс] / Матеріали офіційного сайту Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України. – Режим доступу : <http://www.minregion.gov.ua>

101. Азаров М.Я. Кабмін в 2012 р. планує збудувати 2,5 тис. км доріг [Електронний ресурс] / М.Я. Азаров. – Режим доступу : <http://www.rbc.ua/ukr/top/show/azarov-kabmin-v-2012-g-planiruet-postroit-2-5-tys-km-dorog-06042012191200>

102. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження переліку об'єктів будівництва, реконструкції, капітального та поточного ремонту автомобільних доріг загального користування державного і місцевого значення та обсягів їх фінансування у 2012 році за кредитами, залученими під державні гарантії» № 181 від 7 березня 2012 р. / Матеріали офіційного сайту «Законодавство України» / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/181-2012-%D0%BF>

103. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної цільової економічної програми розвитку автомобільних доріг загального користування на 2013-2018 роки» № 696 від 11 липня 2013 р. / Матеріали офіційного сайту «Законодавство України» / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/696-2013-%D0%BF>

104. Закон України «Про джерела фінансування дорожнього господарства України» № 1562-ХІІ від 18 вересня 1991 року (із останніми змінами, внесеними згідно із Законом № 2756–VІ (2756–17) від 02.12.2010, ВВР, 2011, N 23, ст.160) / Матеріали офіційного сайту «Законодавство України» / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1562-12/ed20110803>

105. Філіппов В.В. Прогнозування розвитку мережі автомобільних доріг при різних рівнях фінансування / В.В. Філіппов, Є.Д. Прусенко, В.К. Жданюк, Н.В. Смірнова // Вестник Харьковського національного автомобільно-дорожнього університета. сб. науч. труд. – Х., 2009. – Выпуск 44. – С. 90–95.

106. Юхновський І.Р. Транспортний комплекс України. Автомобільні дороги : Проблеми і перспективи / І.Р. Юхновський, Г.Б. Лебеда, Т.І. Попова; [за ред. І.Р. Юхновського]. – К. : ФАДА, ЛТД, 2004. – 176 с.

107. Закон України «Про Державний бюджет України на 2004 рік» № 1344-IV від 27 листопада 2003 року (із останніми змінами, внесеними згідно із Законом № 2264-IV (2264-15) від 16.12.2004, ВВР, 2005, № 5, ст.122) [Електронний ресурс] / Матеріали офіційного сайту «Законодавство України». – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1344-15>

108. Закон України «Про Державний бюджет України на 2005 рік» № 2285-IV від 23 грудня 2004 року (із останніми змінами, внесеними згідно із Законом № 3234-IV (3234-15) від 20.12.2005, ВВР, 2006, № 7, ст.85) [Електронний ресурс] / Матеріали офіційного сайту «Законодавство України». – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2285-15>

109. Закон України «Про Державний бюджет України на 2006 рік» № 3235-IV від 20 грудня 2005 року (із останніми змінами, внесеними згідно із Законом № 338-V (338-16) від 14.11.2006, ВВР, 2007, N 1, ст.5) [Електронний ресурс] / Матеріали офіційного сайту «Законодавство України». – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3235-15>

110. Закон України «Про Державний бюджет України на 2007 рік» № 489-V від 19 грудня 2006 року (із останніми змінами, внесеними згідно із Законом № 1119-V (1119-16) від 01.06.2007, ВВР, 2007, N 44, ст.515) [Електронний ресурс] / Матеріали офіційного сайту «Законодавство України». – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/489-16>

111. Закон України «Про Державний бюджет України на 2008 рік та про внесення змін до деяких законодавчих актів України» № 107-VI від 8 грудня 2007 року (із останніми змінами, внесеними згідно із Законом №659-VI (659-17) від 12.12.2008, ВВР, 2009, N 14, ст.182) [Електронний ресурс] / Матеріали офіційного сайту «Законодавство України». – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/107-17>

112. Закон України «Про Державний бюджет України на 2009 рік» № 835-VI від 26 грудня 2008 року (із останніми змінами, внесеними згідно із Законом № 1766-VI (1766-17) від 16.12.2009, ВВР, 2010, N 8, ст.65) [Електронний ресурс] / Матеріали офіційного сайту «Законодавство України». – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/835-17>

113. Закон України «Про Державний бюджет України на 2010 рік» № 2154-VI від 27 квітня 2010 року (із останніми змінами, внесеними згідно із Законом № 2893-VI (2893-17) від 24.12.2010, ВВР, 2011, N 30, ст.280) [Електронний ресурс] / Матеріали офіційного сайту «Законодавство України». – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2154-17>

114. Закон України «Про Державний бюджет України на 2011 рік» № 2857-VI від 23 грудня 2010 року (із останніми змінами, внесеними згідно із Законом № 288-VI (4288-17) від 23.12.2011) [Електронний

ресурс] / Матеріали офіційного сайту «Законодавство України». – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2857-17>

115. Закон України «Про Державний бюджет України на 2012 рік» № 4282-VI від 22 грудня 2011 року (із останніми змінами, внесеними згідно із Законом № 5191-VI від 30.07.2012) [Електронний ресурс] / Матеріали офіційного сайту «Законодавство України». – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/4282-17>

116. Звіти про використання коштів Державного бюджету [Електронний ресурс] / Матеріали офіційного сайту Державного агентства автомобільних доріг України «Укравтодору». – Режим доступу : <http://www.ukravtodor.gov.ua/clients/ukrautodor.nsf/0/EBB768745BB1C796C2257249005B8724>

117. Закон України «Про внесення змін до Статті 8 Закону України «Про автомобільні дороги» щодо класифікації автомобільних доріг загального користування» № 4203-VI від 20 грудня 2011 року [Електронний ресурс] / Матеріали офіційного сайту «Законодавство України». – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4203-17>

118. Постанова Кабінету Міністрів України «Про класифікацію автомобільних доріг та перелік автомобільних доріг України державного значення» № 455 від 6 квітня 1998 р. [Електронний ресурс] / Матеріали офіційного сайту «Законодавство України». – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/455-98-п>

119. Автомобільні шляхи України [Електронний ресурс] / Матеріал з Вікіпедії – вільної енциклопедії. – Режим доступу : http://uk.wikipedia.org/wiki/Автомобільні_шляхи_України

120. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Транспортної стратегії України на період до 2020 року» № 2174-р від 20 жовтня 2010 р. [Електронний ресурс] / Матеріали офіційного сайту «Законодавство України». – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show?nreg=2174-2010-%F0&find=1&text>

121. Лисенко А.О. Аналіз транспортно-експлуатаційного стану автомобільних доріг України / А.О. Лисенко // Економічний простір. Зб. наук. праць. – Дніпропетровськ : ПДАБА. – 2011. – № 56/2. – 310 с. – С. 75–82.

122. Національні стратегії регіонального розвитку Республіки Польщі та України: порівняльний аналіз транспортних аспектів [Електронний ресурс] / Матеріали Національний інститут стратегічних досліджень при Президентові України. – Режим доступу : <http://old.niss.gov.ua/Monitor/September/13.htm>

123. Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» № 246 від 20.10.99 [Електронний ресурс] / Матеріали офіційного сайту «Законодавство України». – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99>

124. Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 18 «Будівельні контракти» № 205 від 28.04.2001 [Електронний ресурс] / Матеріали офіційного сайту «Законодавство України». – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0433-01>

125. Правила визначення вартості будівництва: ДБН Д.1.1 – 1 – 2000. – [Чинний від 2005-04-01] // Ціноутворення в будівництві, 2009. – № 4. – С. 29–221.

126. Наказ Міністерство регіонального розвитку та будівництва «Про затвердження нової редакції Методичних рекомендацій з формування собівартості будівельно-монтажних робіт» № 573 від 31 грудня 2010 р. // Податки та бухгалтерський облік. – 2011. – № 60 «Будівельна бухгалтерія». – С. 6-37.

127. Архипова Ю.В. Формування і відображення в обліку витрат будівельної організації / Ю.В. Архипова // Вісник Східноукраїнського національного університету ім. Володимира Даля. – 2011. – № 8 [162]. – Ч.1. – С. 21–26.

128. Закон України «Про автомобільні дороги» № 2862-IV від 8 вересня 2005 року (із останніми змінами, внесеними згідно із Законом № 4203-VI (4203-17) від 20.12.2011) [Електронний ресурс] / Матеріали офіційного сайту «Законодавство України». – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2862-15/page>

129. Закон України «Про автомобільний транспорт» № 2344-III від 5 квітня 2001 року (із останніми змінами, внесеними згідно із Законом № 000-VI (5000-17) від 21.06.2012) [Електронний ресурс] / Матеріали офіційного сайту «Законодавство України». – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2344-14/page>

130. Закон України «Про дорожній рух» № 353-XII від 30 червня 1993 року (із останніми змінами, внесеними згідно із Законом № 4621-VI (4621-17) від 22.03.2012) [Електронний ресурс] / Матеріали офіційного сайту «Законодавство України». – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3353-12/page>

131. Постанова Кабінету Міністрів України «Про Правила дорожнього руху» № 1306 від 10 жовтня 2001 р. (із останніми змінами, внесеними згідно із Постановою КМУ № 668 (668-2012-п) від

18.07.2012) [Електронний ресурс] / Матеріали офіційного сайту «Законодавство України». – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1306-2001-п/page>

132. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Єдиних правил ремонту і утримання автомобільних доріг, вулиць, залізничних переїздів, правил користування ними та охорони» № 198 від 30 березня 1994 р. із останніми змінами, внесеними згідно із Постановою КМУ № 263 (263-2007-п) від 21.02.2007) [Електронний ресурс] / Матеріали офіційного сайту «Законодавство України». – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/198-94-п>

133. Безпека дорожнього руху. Автомобільні дороги, вулиці та залізничні переїзди. Вимоги до експлуатаційного стану : ДСТУ 3587–97. – [Чинний від 1997-07-31]. – Офіц. вид. – К. : Держстандарт України, 1997. – 22 с.

134. Порядок визначення вартості будівництва, реконструкції, капітального та поточного ремонтів автомобільних доріг загального користування (державного та місцевого значення) : ВБН Д.1.1-218-1-2001. – Офіц. вид. – К. : УДВТП «Укрдортехнологія», 2004. – 23 с. – (Відомчі будівельні норми України).

135. Правила визначення вартості робіт з експлуатаційного утримання автомобільних доріг загального користування : ВБН В.3.2-218-180-2003. – Офіц. вид. – К. : УДВТП «Укрдортехнологія», 2003. – 26 с. – (Відомчі будівельні норми України).

136. Експлуатаційне утримання автомобільних доріг та мостів: ВБН Д.2.7-218-045.1-2006. – Офіц. вид. – К. : УДВТП «Укрдортехнологія», 2006. – 12 с. – (Відомчі ресурсні кошторисні норми експлуатації будівельних машин та механізмів).

137. Класифікація робіт з експлуатаційного утримання автомобільних доріг загального користування : ВБН Г.1-218-530:2006. – Офіц. вид. – К. : Укравтодор, 2006. – 10 с. (Відомчі будівельні норми України. Організаційно-методичні, економічні і технічні нормативи).

138. Технічні правила ремонту та утримання автомобільних доріг загального користування України : П-Г.1-218-113:2009 / [розроб. : В. Вирожемський та ін.]. – К. : Фенікс : Держ. служба автомоб. доріг України «Укравтодор», 2009. – 232 с.

139. Ресурсні кошторисні норми експлуатації будівельних машин і механізмів : СОУ 45.2-00018112-034:2008 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.dorndi.org.ua> – (Нормативний документ Укравтодору).

140. Проект Правил розрахунку обсягів та вартості робіт з капітального та поточного ремонтів і експлуатаційного утримання доріг загального користування державного та місцевого значення (перша редакція) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.dorndi.org.ua/sites/default/files/Pravila_rozrahunku_obsyagiv.pdf

141. Проект Правил планування робіт з ремонтів та експлуатаційного утримання автомобільних доріг [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.dorndi.org.ua/news/price-making/2012/03/28/proekt-pravil-planuvannya-robot-z-remontiv-ta-ekspluatatsiinogo-utriman#attachments>

142. Методика розрахунку загальновиробничих та адміністративних витрат при складанні кошторисної документації (проект) / [розроб. : В.М. Нагайчук, А.О. Безуглий, Ю.М. Бібик]. – К. : ДерждорНДІ, 2011. – 45 с.

143. Репин В.В. Процессный подход к управлению. Моделирование бизнес-процессов / В.В. Репин, В.Г. Елиферов. – М. : РИА «Стандарты и качество», 2008. – 408 с.

144. Гагарский В. Хватит платить за все. Снижение издержек в компании / Владислав Гагарский. – СПб : Питер, 2012. – 288 с.

145. Загородній А.Г. Оцінювання ефективності управління витратами машинобудівного підприємства на засадах системного підходу / А.Г. Загородній, А.І. Ясінська // Вісник НУЛП. – 2008. – № 623. – С. 332–337.

146. Осовська Г.В., Осовський О.А. Основи менеджменту: навч. посіб. / Г.В. Осовська, О.А. Осовський. – К. : «Кондор», 2006. – 664 с.